

Asia: VN/34692/2024

Lausuntopyyntö toimeentulotuen kokonaisuudistuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Velvoitteeseen ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi, velvoitteeseen hakea ensisijaista etuutta ja perusosan alentamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Lakiesitys sisältää velvoitteen ilmoittautua työttömäksi kokoaikaiseksi työnhakijaksi. Se on lähtökohtaisesti kannatettava, mutta tämä voi koskea vain niitä toimeentulotuen hakijoita, joilla on riittävä työ- ja toimintakyky tosiasiassa hakea aktiivisesti työtä ja työllistyä kokoaikatyöhön. Asiakkaissa on suuri määrä myös heitä, jotka eivät voi perhe- tai terveystilasta syistä tai osittaisesta yritystoiminnasta tai opinnoista johtuen tosiasiassa hakeutua ja tehdä kokoaikatyötä.

On kannatettavaa, että ennen toimeentulotuen hakemista, henkilöt hakevat heille ensisijaisesti kuuluvat etuudet, jolloin tarve viimesijaiselle turvalle, toimeentulotuelle, vähenee. Osa joutuu ensisijaisen tuen lisäksi hakemaan toimeentulotukea.

Perusosan suuruuteen liittyvä lausuntopalaute:

Toimeentulotuen perusosaa esitetään leikattavaksi työllisyyttä vahvistavalla vaikutuksella. Nykyinen perusosa on tutkimusten valossa ollut riittämätön. Perusosan alentaminen voi johtaa vakaviin ongelmiin. Lakiesityksellä pyritään aktivoimiseen, mutta sillä voi olla päinvastoin vaikutuksia toimia etuusmaksu- ja sakkijärjestelmänä. Sanktiot voivat johtaa vakaviin taloudellisiin ongelmiin kuten ylivelkaantumiseen ja maksuongelmiin. Sanktiointi voi kannustimena toimimisen sijaan johtaa muun muassa köyhyysriskiin ja terveysongelmiin.

Tiedon saamiseen ja luovuttamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Kunnan rahoitusosuuden lisäämiseen liittyvä lausuntopalaute:

Kuntien taloudellinen tilanne vaihtelee suuresti. Osalla kunnista vaikeuksia selvitä nykyisellä tulopohjalla nykyisistä tehtävistä. Eli lisävelvoitteet ilman valtion lisärahoitusta lisäävät kuntien asukkaiden eriarvoisuutta. Kuntien työllisyyden hoitoon liittyvät palvelut ovat monin osin vielä alkuvaiheessa.

Asumismenojen tarkentamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Kansaeläkelaitoksen asumismenojen kuntakohtaisten rajojen muutokset 1.1.2025 alkaen aiheuttivat yhdessä omistusasunnon asumistuen poistumisen sekä Asumistuen ehtojen tiukennusten vuoksi vaikeasti ratkaistavissa olevia ongelmia ja yksittäisiä asiakkaita sekä kokonaisia asiakasperheitä hyvin tukalaan asemaan ajaneita elämäntilanteita Etelä-Savon maakunnassa. Maakunnassa ei ole juurikaan pieniä KELA:n asumistuen rajat täyttäviä vuokra-asuntoja saatavilla. Asuntojen vuokrataso on noussut suurimmissa vuokra-asuntoyhtiöissä Etelä-Savossa 5-7 % vuodesta 2023-2024.

Lakiesityksen edullisemman asunnon etsinnän edistämiseen suunniteltu perustoimeentulotuen asumismenojen 5 prosentin omavastuu heikentää jo ennestään perheiden ja asiakkaiden tilannetta.

Vaikutusten arviointiin liittyvä lausuntopalaute:

Lakivalmistelu tulee perustua kokonaisvaltaiseen vaikutusten arviointiin, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden taloudellisiin sekä sosiaalisiin perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. Vaikutusten arvioinnissa ei ole huomioitu vaikutuksia hyvinvointialueen palvelujen kysyntään ja hyvinvointialueille aiheutuviin kustannuksiin.

Muu lausuntopalaute:

-

Huupponen Marika
Etelä-Savon hyvinvointialue - Sosiaalipalvelut